

Co umí hudba

Když poprvé po operaci otevřel oči, uviděl nemocniční pokoj, rodiče, sestru a Karlu. Dívku, která mu nejednou převrátila život naruby. Lehce jim pokynul rukou a byl sám překvapený, že to jde. Zatlaskali mu a on s úsměvem a malým pokynutím hlavy poděkoval. Otec hned vyběhl na chodbu a za okamžik se vrátil s lékařem, který spolu se svým týmem provedl transplantaci srdce. Doktor lehce uchopil jeho ruku a měřil pulz. Proč ale, když byl napojený na přístroje, které všechno kontrolují a v daném okamžiku i řídí? Možná aby zachoval zavedený rituál zvyklostí, anebo i proto, aby demonstroval ostatním, že lékař je vždy důležitější než všechny technické a zdravotnické výtobytky moderní doby. Po chvíli dodal: „Vaše srdce běží skvěle, za pár týdnů si ani nevzpomenete, že jste tady byl. Moc vám to všem přeji.“ Doktor se přitom na všechny pousmál. Oni úsměv opětovali, ale každý si za něj dosadil svůj pocit. Někteří věčnou pochybnost, co se může nečekaně stát, jiní obavu, že ještě není zcela vyhráno, protože operace byla složitá a chyba se může ukázat až dodatečně. A někdo si pomyslel ono strohé, že člověk míní, Bůh mění, a tudíž že v nemocnici si nemůžete být jistí nikdy ničím, nikým, ba ani sami sebou.

Když doktor pacienta opustil, dívali se všichni už jen na něj. Prohlížel si úkosem Karlu a uvědomil si, že mu připadá nějaká cizí. Rozhodně

v něm už nevyvolávala neklid a nejistotu. Dokonce pocítil určitou laxnost a netečnost. Otce chápal vždy jako autoritu, ale i u něj najednou necítil tolikrát poznaný a opakovaně odmítaný pocit důležitosti. Matku měl rád, cit k ní byl opravdový a nezištný, takový, jaký známe u lidí, kteří nás nikdy nehodili přes palubu svých zájmů, cílů a sobectví. Pohled na ni jej ubezpečil, že se nezměnila. Se sestrou neprožili nikdy vztah sourozenecké otevřenosti. Dělal je dost velký věkový rozdíl a také povahová odlišnost. Byla vždy poněkud zakřiknutá, opatrná a uzavřená. Možná to byl také výsledek otcovy autoritativní výchovy. Stále ji k něčemu pobízel, nabádal, posouval a tlačil. Neměla dost odvahy, aby se tomu všemu vzepřela a řekla: ne, děkuji, nebudu. Ještě chvíli si povídali o všem a také zdvořilostně o ničem, a když několikrát zavřel oči, rychle se rozloučili a s ujištěním, že se zítra zase uvidí, odešli. Zůstal sám a začal přemýšlet nad tím, co jej čeká. Transplantace srdce už byla docela běžnou operací, lze-li o jakékoli operaci říci, že je běžná. A stále si připomínal slova chirurga z předoperačního rozhovoru, že se bude muset naučit žít nejen s novým orgánem, ale i s novými pocity a stavy své mysli. Přemýšlel nad tím, jak to operatér formuloval a co všechno to vlastně znamená. Znal se ve všech situacích, které běžný život přinášel. Uměl se ovládat i rozčítit, zvládal svůj temperament, povahu i charakter. Byl vždy tím, kdo uměl jít za svým cílem a nehledal snadné cesty známostí a přízně štěstěny. Byl pracovitý, odhodlaný a dost statečný, nicméně teď je na začátku nového bytí. Jaké bude? Co mu to dá a co naopak odejme? Myšlenky se valily jedna přes druhou a náhle pocítil vnitřní zmatek a nejistotu. Ač je to mnohdy k zlosti, opakování je cestou k moudrosti. On začíná opakovat vše.

Podvědomě nahmatal knoflík rádia a otočil jím. Z reproduktoru se rozezněla pomalá, klidná a uvážlivá hudba. Nevěděl, o jakou skladbu se jedná, ale silně jej zasáhla svou náladou. Poslouchal soustředěně a povolna pronikal do světa hudby, které nikdy předtím nevěnoval zvláštní pozornost. Překvapila jej svou rozsáhlostí a zvukem. To musí hrát aspoň sto hudebníků, odhadoval. Spokojeně zavřel oči, teď už nepředstíraně, a poslouchal jako ve snu. Najednou se jeho ruce začaly lehce a pomalu pohybovat. Nebránil jim a jen ten pohyb pozoroval. Začal se trochu zrychlovat a občas udělala jedna ruka jiný pohyb než druhá a orchestr na ten pohyb zareagoval. Zesílil nebo zeslabil, nebo se dokonce objevily nástroje, které předtím nehrály. Všechno to konání svých rukou pozoroval fascinovaně. Co se to děje? A proč mne to tak vtáhlo do hry? Co to vlastně dělám? Je to nezvykle nové a nově nezvyklé. Je to stále ještě mé já? Nechal se docela dlouze unášet pocity euforie i smutku, které hudba tak hluboce vyjadřovala.

Když skladba dozněla, odhlásil ji po chvíli hlasatel jen stručně, několika slovy. „V podání Filharmonického orchestru mladých hudebníků jsme vyslechli Čtvrtou symfonii Es dur Antona Brucknera. Provedení řídil sedmadvacetiletý dirigent Thomas Lewis, který před dvěma dny tragicky zahynul při hromadné autonehodě.“ A následovalo ticho před upřesňujícím komentářem k dalšímu pořadu. Vypnul rádio, porozhlédl se kolem sebe, možná aby se ujistil, že je stále v nemocničním pokoji, a uvědomil si, co všechno by chtěl znát, vědět a pochopit. Znat, vědět a pochopit – cyklus, který neustále provází nejen umělce, ale všechny, kteří svůj život přijali a berou jako dar. A vědí, že zde nejsou pro zábavu, ale pro pomoc jiným.

Kolik otázek by teď chtěl a měl položit svému lékaři. Nicméně věděl, že jméno toho, jehož srdce mu před dvěma dny všili do těla, se nikdy nedozví. Chrání je i posmrtně zákony lékařské etiky. Škoda, pomyslel si v duchu, mohl bych se možná chápat trochu víc, dříve, rychleji a snáze.

Naděje umírá první

V půl sedmé zazvonil budík. Po chvíli se protáhl a posadil na pelest postele. Zrak mířil ke křížku na stěně. Jednou jej koupil v antikvariátu a stále si vybavoval scénu, kdy mu na jeho všední žádost prodavačka řekla: „Křížků tady mám plný koš a nikdo to nechce.“ Tím mu naznačila, že jako zákazník pro ni není vyhledávaným a lukrativním partnerem. Nicméně on tehdy zaplatil patřičný obnos, a když odcházel, řekl jí tajemně: „Třeba vám ten křížek přinese štěstí.“ Doma si jej pověsil mezi grafické listy svých přátel výtvarníků a ráno se vždy z postele podíval na cizí neštěstí. Nebyl věřícím ve smyslu, že by se pravidelně modlil, ale denně se svým Kristem na křížku rozmlouval. A i teď mu hned z postele řekl: „Tak uvidíme, co nás dnes čeká, mám takovou divnou předtuchu, že něco přijde.“ Potom vstal, podíval se na postel, v níž po odchodu poslední přítelkyně spával zase sám, poodhrnul záclonu na okně a uviděl krásné květy ibišku, ořezaného na konci léta až na dřeň, jak to vyjádřil zahradník, který udržoval zahradu

u domu, v němž Jan bydlel. Když prohlédnul na svém mobilním telefonu kolonky ZPRÁVY a ZMEŠKANÉ HOVORY, ostatně jako vždy oznamující, že o nic nepřišel, šel do koupelny, aby započal nový den s patřičnou čistotou. Až dosud žil svůj život jako koncertní umělec, na cestách po hotelích, a tak doma vyžadoval prostředí, které mu dávalo pocity zázemí, řádu a příjemného vzhledu. Možná že takto chápal celý svůj domov, jako místo, kam se rád vracel. A těch návratů bylo hodně. Začal si vařit v kávovaru De Longhi – dostal jej darem od syna a snachy – svoji oblíbenou ranní kávu a do ticha náhle zazvonil telefon. Byl už jedním z mála, kdo vedle mobilního telefonu měli i pevnou domácí linku. Možná v tom bylo trochu nostalgie po létech mládí, v nichž jiná komunikace nebyla možná. Vzpomínal na dobu, kdy se poprvé objevily faxy a hlasové záznamníky. Dnes jedním mobilním přístrojem zvládnete veškerou komunikaci a ještě vás přivede kamkoli, změří vám tep i krevní tlak, doporučí trasy na výlet, sestaví jídelníček i s kalorickými hodnotami. Případně vás seznámí s typem člověka, jehož parametry si zadáte. Jan zvedl sluchátko, pozdravil, představil se a vyslechl nezvyklou žádost. Ředitel koncertní agentury, která nad ním až dosud ohrnovala nos, jej prosil, aby zachránil koncert Mistra, jemuž náhle onemocněl klavírista a za tři dny nemůže vystoupit. „Na vás jsme dostali nejlepší reference a všechno, co budete potřebovat, samozřejmě okamžitě zařídíme. Jen nás prosím neodmítněte a my neodmítneme v budoucnu vás.“ Jan si rychle připomněl ředitelovo časté a opakovaně arogantní chování, kterým byl ostatně mezi hudebníky už dlouho pověstný. A tak řekl trochu opatrně: „Víte, to je zásadní rozhodnutí, protože Mistr je zvyklý na špičkové výkony partnerů a já nevím, zda bych mu vyhovoval, to si musím důkladně rozmyslet.“ Už měl na jazyku odpověď „Já vám zavolám

za hodinu“, ale nakonec řekl lakonicky: „Ozvěte se odpoledne.“ A rychle zavěsil sluchátko. Potom v klidu probral celou situaci a řekl si, podívám se na plakát, jaký avizují program, a uvidí se. Dodělal si kávu, posnídal, potom se převlékl a odešel do města. Na první výleповé ploše se vyjímal velký Mistrův portrét a pod ním se krčilo jméno doprovazeče a celý program. Skladatelé Bach, Mozart, Debussy, Šostakovič s upřesněním jejich skladeb. Jan si uvědomil, že celý repertoár pro slavnostní večer nejen zná, ale opakovaně jej hrál před nedávnem s mladými hudebníky, při jedné dosud nepříliš známé zahraniční hudební soutěži. To ovšem nikomu říkat nechtěl a také nemusel. Byl to ostatně jen jeho pomocný, vnitřní kapitál klidu. Nabídka jej zaujala i lákala, protože Mistr byl fenoménem.

Zkraje odpoledne už telefonovali z agentury. Ředitel se patrně urazil, že Jan ne zvolil lokajsky poddaný tón. Nu dobře, pomyslel si, tak si spolu zahrajeme starou hru na kočku a myš. Vyslovil svůj souhlas a požádal o urgentní doručení notových materiálů na všechny skladby a také o přesný časový harmonogram zkoušek. „Mám toho opravdu hodně a dělám to jen pro Mistra a pro vás,“ oznámil trochu zájímající se referentce z agentury. Ta poděkovala a ujistila jej, že do hodiny bude mít noty doma. Slovo bylo dodrženo a Jan se za hodinu bavil tím, s jakou uctivostí mu řidič velkého šéfa noty předával. „A vyřidte panu řediteli, že na to hned sednu a budu cvičit třeba celou noc, abych zítra Mistra a pozítří celou agenturu nezklamal.“ Řidič ironický podtext v jeho řeči nezaregistroval, nebo na něj nereagoval. Svět chce být klamán a Jan to za dlouhé roky své činnosti už nejen poznal, ale i věděl. A uměl už běžně praktikovat pravidla moudré lidské pranostiky: